

Maahanmuuton ja kotoutumisen ekosysteemien kuusi kehityskohdetta

12.11.2024

Article in English: Six areas for development in the immigration, social inclusion and settlement ecosystems.

Tämä artikkeli on rinnakkainen artikkeli Maahanmuuton ja kotoutumisen ekosysteemien molemmat puolet -artikkelisarjaan. Tarkastelen näissä artikkeleissa niitä näkökulmia, jotka ovat olennaisia onnistuneessa maahanmuuton ja kotoutumisen ekosysteemissä, ja miten niitä on hyödyllistä käytännössä vahvistaa ekosysteemin molemmin puolin (tuottajat ja käyttäjät huomioiden) ja laajempien yhteiskunnallisten tavoitteiden näkökulmasta. Lisää käsitteellistä pohdintaa: Ekosysteemikäsitteet maahanmuuton ja kotoutumisen kontekstissa.

EKOSYSTEEMIKSI järjestäytyminen, yhteistyö ja verkostoituminen

Maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen edellyttää, että eri toimijat – kuten työllisyysalueet, hyvinvointialue, kunnat, koulutuksentarjoajat, työnantajat, järjestöt, paikallishallinto ja maahanmuuttajayhteisöt – toimivat tiiviissä yhteistyössä. Jokaisen toimijan tulisi tuntea omat roolinsa sekä sidosryhmiensä ja yhteistyökumppaneidensa tarpeet, peruspalvelut tai asiakasohjauksen, jotta he voivat opastaa asiakkaitaan tarpeen mukaan oikeaan palveluun. Tämä yhteistyö vahvistaa maahanmuuton ekosysteemiä ja tukee maahanmuuttaneiden kotoutumista ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa.

HENKILÖSTÖN OSAAMINEN kieli- ja kulttuuritietoisuudesta

Ihmisten kulttuuriset taustat, kokemukset ja suomen tai kotikielten kielitaidot vaihtelevat. Moninaisuutta voidaan ottaa paremmin haltuun palvelujen suunnittelussa ja tarjoamisessa sekä henkilöstön osaamisen kehittämisessä. Kotoutumisen avainpalveluiden henkilöstön kieli- ja kulttuuritietoinen osaaminen lisää palvelun vastaanottamisen ja tarjoamisen yhdenvertaisuutta, parantaa ohjattavien asiakkaiden kotoutumisen ekosysteemiä vähentäen väärinymmärrysten riskiä sekä lisää palveluiden laatua.

Kulttuuritietoisuutta voisi kehittää esimerkiksi koulutusten tai työpajojen avulla. Niissä sekä palveluita tuottava henkilöstö että maahanmuuttaneet voivat oppia toisiltaan. Näin kulttuurinen ymmärrys olisi jatkuva prosessi, ei vain osa palvelun perustamista.

SAAVUTETTAVUUDEN parantaminen

Palvelujen saavutettavuus on niiden perusta. Siinä missä eri tahot tarjoavat monimutkaisen, mutta kattavan verkoston, eli ekosysteemin, kotoutumista tukevia palveluja, on tärkeää, että maahanmuuttajat voivat löytää ja hyödyntää nämä palvelut mahdollisimman vaivattomasti.

Saavutettavuus tarkoittaa fyysistä ja digitaalisista saavutettavuutta (mm. Papunet) sekä palvelujen yksinkertaistettua ja selkeää esittelyä eri kielillä, selkokielisyyttä (Kotoutumisen osaamiskeskus) ja visuaalisuutta. Esimerkiksi päällekkäinen tai ristiriitainen, vaikeasti luettava tai vain suomeksi saatava tieto ei johda parempaan kuulluksi tulemisen kokemukseen tai tehosta asettumisen prosessia. Toisin sanoen palveluiden selkeys ja niiden ääreen pääseminen saavutettavasti tehostavat sekä maahanmuuttaneiden että eri organisaatioiden ja koko ekosysteemin toimintaa (Aluehallintovirasto, 2020).

Tämän asian puolesta tehtävä työ auttaa aivan jokaista ihmistä pääsemään tehokkaasti oikeaan palveluun kiinni.

DIGITAALINEN osallisuus ja teknologian hyödyntäminen

Digitaaliset palvelut ovat yhä keskeisempiä yhteiskunnallisessa osallistumisessa ja palvelujen saavutettavuudessa, mutta monet ihmiset saattavat kohdata haasteita teknologian käytössä kielimuurien, epäselkeän viestinnän, laitteen puuttumisen tai vähäisen teknologiatuntemuksen vuoksi.

Monet palvelut tarjoavat tietoa ja palvelua digitaalisina alustoina. Niiden tulee käyttää monikielistä, selkokielistä ja visuaalista viestintää. Tämä parantaa palveluiden saavutettavuutta ja käytettävyyttä erityisesti niille, jotka eivät fyysisesti pääse palvelupisteisiin tai jotka ovat tottuneita mobiilisovellusten käyttöön. Käytettävä palvelu ja sitä koskeva ohjeistus on syytä tehdä käyttäjänäkökulmasta mahdollisimman selkeäksi.

Käännöskoneet eivät käännä suomen kieltä sujuvasti jokaiselle kielelle. Siksi tarvitaan myös englanninkielisiä tietoja.

LINJAUKSET viestinnästä, vuorovaikutuksesta ja yhdenmukaisuudesta

Yksi kotoutumisen ekosysteemin tärkeimmistä elementeistä on selkeä viestintä ja vuorovaikutuksessa käytettävät yhteisesti sovitut tavat. Tämä tarkoittaa esimerkiksi palveluita tarjoavan organisaation sisäisiä tai maahanmuuton ekosysteemitasolla sovittuja, yhteisiä linjauksia kaksi- tai monikielisestä viestinnästä ja toiminnasta: on tärkeää linjata mitkä asiat on tarpeen esittää esimerkiksi suomen ja englannin kielellä, ja miten kieliä käytetään eri tilanteissa (Kielibuusti, 2024). Näin voidaan vähentää väärinkäsityksiä ja tarjota yhdenmukainen kokemus palveluiden saavutettavuudesta ja sisällöstä. Siten kotoutujilla on paremmat edellytykset tehdä tietoon perustuvia päätöksiä ja hyödyntää palveluita parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi eteläpohjalaisille nuorille syntyy mahdollisuuksia pärjätä paremmin maailmanlaajuisilla kentillä, kun he oppivat kansainvälisen vuorovaikutuksen peruspilareita osana peruspalveluita (Kinossalo, 2023).

OSALLISUUDEN yhdistäminen kehittämiseen

Maahanmuuttajayhteisöt ovat olennainen osa ekosysteemeissä (Mozaffari, 2024). Maahanmuuttajien osallistaminen palveluiden suunnitteluun vahvistaa heidän yhteisöllistä kiinnittymistään ja luottamustaan järjestelmää kohtaan. Esimerkiksi haastattelut, palautekyselyt ja työpajat voivat auttaa kehittämään palveluita heidän tarpeitaan vastaaviksi.

Meillä on myös kansainvälisiä opiskelijoita vailla harjoittelupaikkaa. Miten saisimme heidän työpanostansa tähän kehitystyöhön? Jos organisaatiosi haluaisi avata ovensa kansainväliselle tai ekosysteemimäiselle kehittämistyölle hyödyntämällä harjoittelijan työpanosta, ota meihin rohkeasti yhteyttä.

Yhteenveto

Maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen edellyttää selkeitä tietoja tarjolla olevista palveluista, yhteistyötä, kieli- ja kulttuuritietoisuutta sekä pitkäjänteistä sitoutumista. Näiden elementtien avulla voimme luoda yhdenvertaisen kotoutumisen ympäristön, joka hyödyttää koko yhteisöä. Näkemällä ekosysteemien molemmat puolet – toteuttaja- ja käyttäjänäkökulmat eli organisaatioiden suhteet ja tavoitteet sekä maahanmuuttajien näkökulman – voimme rakentaa kestävät ja monipuolisesti osallistavat maahanmuuton ja kotoutumisen ekosysteemit.

Tilastojen valokeilassa on aina ihmisiä, jotka ovat osa ekosysteemejä. Onnistunutta kotoutumista tukevat monialainen yhteistyö, osallistava suunnittelu ja jatkuva oppiminen (Mozaffari, 2024).

Maiju Kinossalo

asiantuntija, tutkija, kansainvälisen opetuksen palvelut
SeAMK

Kinossalo toimii SeAMKissa kotoutumisen asiantuntijana ja tekee kasvatustieteen väitöskirjaa. Hän tutkii elämäntarinallisen identiteetin rakentumista, kotoutumisen edistämisen ja osallisuutta parantavia käytänteitä sekä monikielisen lukutaidon kehittymistä. Kinossalo on kotoutumisen edistämisen hankkeiden arkkitehti ja kehittäjä.

Palvelupolkujen ekosysteemiä käytäntöjen kehittämistä on tarkasteltu SENSE-verkostossa, jossa alueen toimijat kokoontuvat yhteen kehittämisen ideoiden, työkalujen ja toimien äärellä. SENSE (tunne) -verkoston nimi tulee käsityksestä Sense of Belonging, Sense of Seinäjoki ja Sense of South Ostrobothnia, joita SENSE-verkoston toimijoilla on suuri into vahvistaa.

Lisätietoja: maiju.kinossalo@seamk.fi

Lähteet

Aluehallintovirasto. 2020. Selkokieli auttaa maahanmuuttajaa integroitumisessa. Saatavilla: https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/selkokieli-auttaa-maahanmuuttajaa-integroitumisessa/

Kielibuusti. Kielistrategia, elokuu 2024. Inkeri Lehtimaja, Eveliina Korpela, Johanna Komppa, Lari Kotilainen ja Salla Kurhila, lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä. Materiaali on saatavilla osoitteessa kielibuusti.fi. Saatavilla: https://www.kielibuusti.fi/fi/tyonantajat/kielikaytanteiden-kehittaminen/kielistrategia

Kinossalo, M. 2023. Kansainvälistyminen – avain eteläpohjalaisen nuoren ja Etelä-Pohjanmaan menestykseen. Saatavilla: https://lehti.seamk.fi/muut-artikkelit/kansainvalistyminen-avain-etelapohjalaisen-nuoren-ja-etela-pohjanmaan-menestykseen/

Kotoutumisen osaamiskeskus. Selkokieli on helppoa suomen kieltä. Saatavilla: https://kotoutuminen.fi/selkokieli

Mozaffari, M. 2024. Maahanmuuttaneiden kotouttaminen ekosysteemin näkökulmasta. Saatavilla: https://www.linkedin.com/pulse/maahanmuuttaneiden-kotouttaminen-ekosysteemin-bahar-mozaffari-k8w6f/

Papunet. Tietoa saavutettavuudesta. Saatavilla: https://papunet.net/tietoa-saavutettavuudesta/

Hyödyllisiä linkkejä

Aluehallintovirasto. Yleistä saavutettavuudesta.
https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/yleista-saavutettavuudesta/

Selkokeskus. Selkokieliset oppaat, videot ja verkkosivut aiheen mukaan. Saatavilla:

https://selkokeskus.fi/selkojulkaisut/selkokieliset-julkaisut-aiheen-mukaan/

Verneri.net. Maahanmuuttaja ja Vernerin selkokieliset sivut. saatavilla: https://verneri.net/selko/verkko-kerttu/maahanmuuttaja-ja-vernerin-selkokieliset-sivut/

Luke-hanke. Kotoutuminen Maaseudulla: Ekosysteemit, esteet, mahdollistajat (KOMEA). Saatavilla: https://www.luke.fi/fi/projektit/komea